

Sotilaspoika

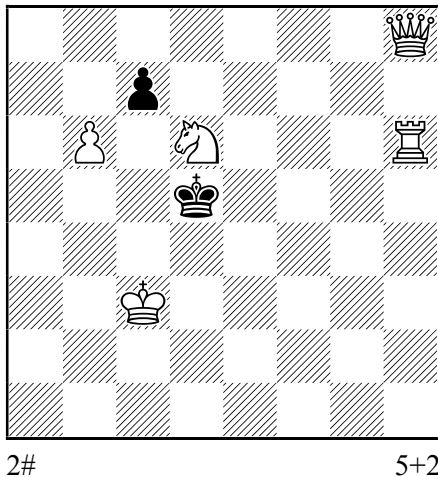
(Tutsari 4/2002)

"Mun isän' oli sotamies ja nuori, kauniskin,
jo viisitoista vuotisna hän astui rivihin.
Tiens' aina kulki kunniaan,
iloisin mielin kärsi vaan
hän kylmää, nälkää, haavojaan,
mun isän' armahin."

Sotilaspoika on Johan Ludvig Runebergin tunnettu, melkoisen hurmahenkinen runo, josta ote ylhäällä. Tehtävähakissakin tunnetaan sotilaspoika, joka on nappulanakin innokas taistelija. Kysymys on alku-ruudullaan sijaitsevasta sotilaasta, joka tehtävän jossakin vaiheessa tekee kaikki mahdolliset siirrot tältä ruudulta. Näitä siirtoja on neljä, kaksi lyöntisiirtoa ja kaksi lyömättä tapahtuvaa siirtoa. Jos kysymys on valkeasta sotilaasta, niin käytetään myös termiä *albino*, mustaa sotilaspoikaa kutsutaan termillä *pickaninny*.

Pickaninny on ollut helppo esittää ja siksikin suosittu ajatus kahden siirron mattitehtävissä. Puhtaaksi viljelty esitys on seuraavassa:

M. Marble ja H.W. Bettmann
Pittsburgh Gazette-Times 1915

Laatijat ovat onnistuneet puristamaan materiaalin hyvin vähiin, tarvitaanhan laudalla väistämättä kuninkaat, musta sotilas ja kaksi lyötävää valkeaa nappulaa. Näiden lisäksi pickaninnyyn tarvitaan siis vain kaksi lisänappulaa.

Alkusiirto 1.De8! ottaa valitettavasti pakoruudun, mutta asettaa mustan kauniiseen siirtopakkoon. Tämä tarkoittaa ettei alkusiirto uhkaa mitään, valkea ei voisi tehdä mattia 2. siirrossa jos hän saisi tehdä tämän alkusiirtonsa jälkeen myös toisen siirron. Mutta jokainen mustan siirto heikentää asemaa:
1.-c5/c6/cxb6/cxd6 2.De4/Dh5/Db5/Th5#, lisäksi 1.-Kc5 2.Db5#

Musta sotilaspoika on siis helppohko toteuttaa. Pelkästään sen esittäviä tuoreita tehtäviä ei nykyään juuri näekään, pickaninny yhdistetään yhteen tai useampaan muuhun teemaan.

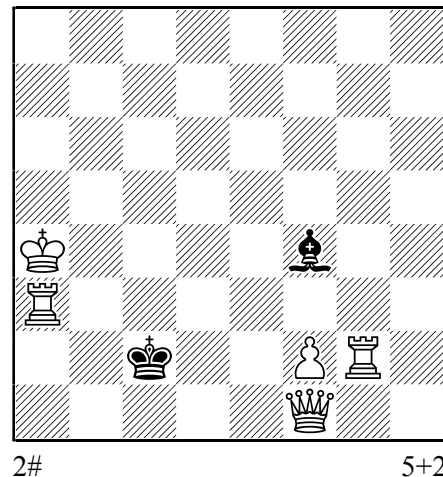
Albino eli valkea sotilaspoika edellyttää hieman suurempaa laadintasuoritusta.

Kaksisiirtoisessa sotilaspoika voidaan esittää joko mattisiirrossa tai alkusiirrossa, jälkimmäisessä tapauksessa esimerkiksi houkutuksissa ja ratkaisussa.

Taloudellisimmin albino mattisiirrossa onnistuu, jos sotilas ei itse tee matteja, mutta mattisiirrot. Näin tapahtuu käyttämällä sotilasta patterin etunappulana länsinaapurimme laatijan tavoin: torni-sotilaspatteri, jossa sotilas siirtyessään avaa linjan omalle tornille. Toteutus onnistui arvostetussa miniatyyrimuodossa, eli korkeintaan seitsemällä nappulalla:

Bertil Gedda

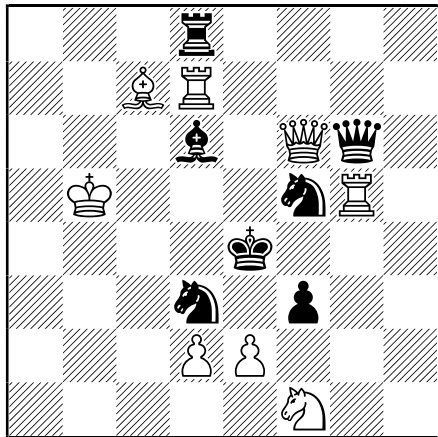
Sask-festen 29.10.1927

Alkusiirto 1.Tb3 ei tässäkään ole hyvä, sillä se ottaa mustalta kuninkaalta alkuasemassa olleen pakoruudun b2. Katsomme sitä kuitenkin sormien läpi ja keskitymme muunnelmiin 1.-Kd2/Lg5/Le3/Lg3 ja huomaamme niitä seuraavan neljä eri sotilassiirtoa: 2.f3/f4/fxe3/fxg3#. Lisäksi on kaksi muunnelmaa, joissa lähetti tukkii kuninkaan pakoruudun: 1.-Lc1/Ld2 2.Dd3/Db1#

On mahdollista myös esittää albino siten, että sotilas nimenomaan tekee matit, ei vain mattisiirtoja. Tämä on mahdollista vain, jos tehtävän alkusiirto shakkaa. Yleensä shakkaavaa alkusiirtoa ei pidetä hyvänä, koska se rajoittaa mustan mahdollisuuksia, onhan shakkaukseen reagoitava. Esimerkkinä kolmen laatijan yhteistehtävä vuosikymmenien takaa.

**Otto Wurzburg, Alain C. White ja
F. Bonner Feast**
Simple two-move themes 1924

2#

8+7

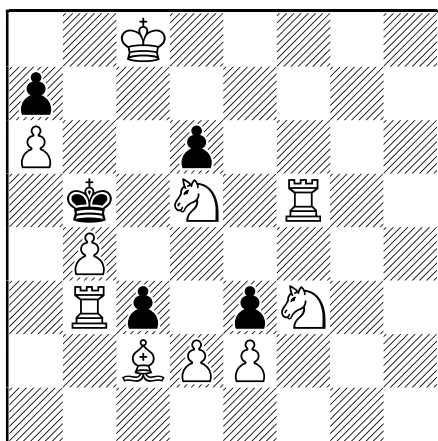
1.Rg3+! Rxc3/Lxc3/Kf4/Kd5 2.exf3/exd3/e3/e4#

Tehtävän taiteelliset ansiot eivät kohoa korkealle, mutta tarkoitus olikin esittää eräs perussaavutus kaksisirtoisessa mattitehtävässä.

Albino voidaan esittää myös 1. siirrossa, esimerkiksi tehtävän houkutusissa ja ratkaisussa. Tämä voi perustua siihen, että valkea tukkii houkutusissa sotilaalla ruudun omilta upseereiltaan. Erinomainen jugoslavalaislaatija vastaa tehtävästä, jonka kokonaisuus ei jätä kylmäksi.

Hrvoje Bartolovic

1. palkinto Shahmatni v SSSR 1970

2#

10+5

Katsotaanpa aluksi, mitä tapahtuu jos musta siirtää ensiksi ja tarttuu kuninkaaseensa:

1.-Kc6 2.Rd4#, 1.-Kc4 2. Rxe3#, 1.-Ka4 2.Rxc3# ja 1.-Kxa6 2.Ld3#. Mustalla on kuitenkin kaksi liikkuvaa sotilasta, joiden siirrot voidaan kyllä eliminoida siirtämällä valkean d-sotilasta. Näin tietenkin teh-

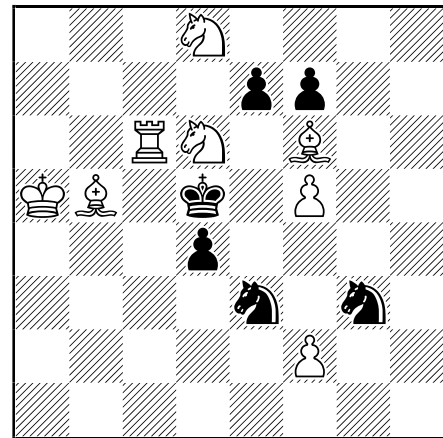
dään, koska albinon tiedämme olevan kysymyksessä. Mutta mutta ... minkä tahansa siirron vsd2 tekeekin, niin se tukkii ruudun, josta valkea nappula teki si ylläolevat matit. Silloinhan musta kuningas pääsee pakenemaan ja joku yllä mainituista mateista jää toteutumatta. Mikä siis neuvoksi?

Oikea alkusiirto löytyy kuitenkin sotilaan siirtojen joukosta. Rohkeasti liikkeelle, mutta ei 1.dxe3? Kc4!, 1.dxc3? Ka4!, eikä 1.d3? Ka6! Oikea alkusiirto on 1.d4, joka asettaa mustan siirtopakkoon. Nyt 1.-Kc6 saa vastauksen 2.b5#! Samalla huomataan, että tehtävä esittää myös mustan kuninkaan neljä eri viistopakoruutua, eli ns. *kuningastähden*.

Kolmi- ja useampisiirtoisissa tehtävissä siirtomäärän lisääntyminen lisää myös sotilaspojan esittämisen keinoja. Eräs lopullinen saavutus on albinon ja pikaninnyn yhdistäminen samaan tehtävään. Tämä tempu on tehty muutamia kertoja, klassinen ja taloudellinen onnistuminen on peräisin hollantilaiselta Gerardus Dreseltä.

Gerardus Drese

2. palkinto Tijdschrift v.d. KNSB 1935

3#

8+6

Alkusiirto 1.Ld3! asettaa mustan siirtopakkoon. Käytettävissä ovat vain e7-sotilaan siirrot, sillä ratsujen siirtymistä seuraisivat lyhytmatit 2. siirrossa. Jokaiseen sotilaansiirtoon vastataan samalla mitalla, kas näin:

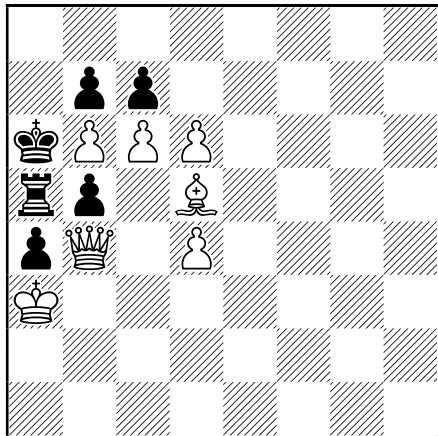
1.-e5 2.fxg3!, 1.-e6 2.fxe3!, 1.-exd6 2.f3! ja 1.-exf6 2.f4!

Kannattaa tutkia, miksi valkealla on kulloinkin käytettävissään vain yksi siirto, miksi muut sotilassiirrot eivät käy.

Sotilaspoika yhdistetään usein muihin teemoihin. Ruotsalainen laadinnan suurmestari esittää mustan sotilaspojan yhdistettynä valkean täyskorotukseen, eli saman sotilaan kaikkiin eri korotuksiin.

Bo Lindgren

1. palkinto Tidskrift för Schack 1944

3#

7+6

1.cxb7! c6/cxb6/cxd6/c5 2.b8D/b8T/b8L/b8R+, si-
vumuunnelma on 1.-Kxb6 2.b8D+

Lopuksi vielä Runebergin säkeitä, jotka sopinevat
sotilaspoikaa koskevan jutun päätteeksi:

*”Näin heidän kävi, kaikki sai he vertaan vuodattaa;
oi suloista tok' elämää, suloista kuolemaa!
Ken täällä horjuis vanhuuttaan!
Ei, nuorna kuolla eestä maan
ja kunnian ja kuninkaan,
sep' oisi ihanaa!”*

RSM Jorma Paavilainen